

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів
Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна
робота
на правах рукопису

Парфенюк Лілія Олександрівна

УДК: 336.76

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**КАПІТАЛІЗАЦІЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ:
ВІТЧИЗНЯННІ ТЕНДЕНЦІЇ**

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело

_____ Парфенюк Л. О.

Керівник роботи
Шевчук І. В.
к. е. н., доцент

Житомир – 2019

АНОТАЦІЯ

Парфенюк Л. О. Капіталізація ринку цінних паперів: вітчизнянні тенденції. – *Рукопис.*

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Житомирський національний агроекологічний університет, 2019.

В кваліфікаційній роботі викладено теоретичні, методичні та практичні аспекти щодо капіталізації ринку цінних паперів. Теоретично обґрунтовано поняття капіталізації ринку цінних паперів та охарактеризовано види цінних паперів на ринку України. Досліджено стан ринку цінних паперів України. Запропоновано шляхи підвищення капіталізації ринку цінних паперів України.

Ключові слова: цінні папери, ринок цінних паперів, фондовий ринок, капіталізація ринку.

SUMMARY

Parfenyuk L.O. Capitalization of the securities market: domestic trends. - Manuscript.

Qualification work for the master's degree in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance". – Zhytomyr National Agroecological University, 2019.

The qualification work outlines the theoretical, methodological and practical aspects regarding the capitalization of the securities market. The concept of capitalization of the securities market is theoretically substantiated and the types of securities on the Ukrainian market are characterized. The state of the securities market of Ukraine is investigated. Ways to increase the capitalization of the securities market of Ukraine are suggested.

Keywords: securities, securities market, stock market, market capitalization.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА КАПІТАЛІЗАЦІЇ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ.....	8
Висновки до розділу 1.....	13
РОЗДІЛ 2. ТЕНДЕНЦІЇ КАПІТАЛІЗАЦІЇ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ СВІТУ ТА УКРАЇНИ.....	14
Висновки до розділу 2.....	20
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ НАРОЩЕННЯ КАПІТАЛІЗАЦІЇ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ.....	21
. Висновки до розділу 3.....	26
ВИСНОВКИ.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	29
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми та аналіз останніх досліджень. Ринок цінних паперів покликаний підвищувати рівень концентрації капіталу, забезпечуючи потреби інвесторів та емітентів у перерозподілі ресурсів на взаємовигідних умовах. У зв'язку з цим, капіталізація ринку цінних паперів формує підґрунтя для відповідного розвитку економіки у національному та світовому масштабах.

Особливості функціонування ринку цінних паперів та тенденції його розвитку посідають чільне місце у дослідженнях Лаптева В., Білаша А., Крусір Т., Осипова В., Ярошевської О. та ін. Водночас сучасні тенденції капіталізації вітчизняного ринку цінних паперів можуть сприяти виявленню нових перспектив, що вказує на необхідність проведення окремого дослідження.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є теоретико-методичне обґрунтування параметрів капіталізації ринку цінних паперів та розробка пропозицій щодо її підвищення.

Визначена мета обумовила необхідність вирішення таких завдань:

- теоретично обґрунтувати сутність капіталізації ринку цінних паперів;
- охарактеризувати обсяги, склад та структуру ринку цінних паперів України;
- оцінити стан капіталізації ринку цінних паперів;
- запропонувати шляхи підвищення капіталізації ринку цінних паперів України.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є вітчизнянні тенденції капіталізації ринку цінних паперів. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних положень щодо капіталізації ринку цінних паперів України.

Методи дослідження. Для вирішення окремих завдань використовувалися методи: *абстрактно-логічний* – для теоретичного

узагальнення та визначення сутності поняття капіталізації ринку цінних паперів, формування висновків і пропозицій; *статистико-економічний* – для дослідження тенденцій капіталізації ринку цінних паперів; *кореляційно-регресійного аналізу* – для виявлення впливу різного роду факторів на рівень капіталізації ринку цінних паперів; *розрахунково-конструктивний* – для виявлення ступеню впливу різного роду факторів на капіталізацію ринку цінних паперів; *графічний та табличний прийоми* – для наочного зображення одержаних результатів та ін.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. В процесі дослідження отримано результати кореляційно-регресійного аналізу, які свідчать, що найбільшого впливу на обсяги торгів акціями на вітчизняному ринку цінних паперів завдає їх частка на ринку: чим більше операцій здійснено, тим вища їх частка на ринку цінних паперів. Значно менший вплив пов'язаний з обсягами самого ринку цінних паперів. Натомість обсяги ВВП та інфляція пов'язанні з обсягами торгів акціями зворотним зв'язком: чим вищий рівень інфляції, тим нижчі обсяги торгів акціями.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення та пропозиції за результатами дослідження можуть бути використані фінансовими аналітиками для окреслення напрямів розвитку фондового ринку.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи були викладені в доповідях автора на тему:

- «Чинники, що визначають обсяги капіталізації ринку цінних паперів України» оприлюдненій на студентській науково-практичній конференції «Фінансове забезпечення економіки» (30 травня 2019 р., ЖНАЕУ);
- «Рейтингова оцінка АТ "Райффайзен банк Аваль» оприлюдненій на Всеукраїнській науково-практичній on-line конференції здобувачів вищої

освіти і молодих учених, присвяченій Дню науки (15–17 травня 2019 р., ЖДТУ);

- «Тенденції капіталізації вітчизняного ринку цінних паперів» оприлюдненій на студентській науково-практичній конференції «Студентські наукові читання: 2019» (20 листопада 2019 р., ЖНАЕУ).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний текст роботи викладено на 25 сторінках комп'ютерного тексту. Ілюстративний матеріал представлено у вигляді 5 таблиць та 2 рисунків. Структурно робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (40 найменувань), 2 додатки.

ВИСНОВКИ

В даній кваліфікаційній роботі було досліджено поняття капіталізації ринку цінних паперів України та сформовано шляхи її підвищення. Результати дослідження дозволили зробити наступні висновки:

1. Визначено, що капіталізація – це сукупна вартість цінних паперів, що обертаються на фондовому ринку країни. Окрім того, капіталізація, визначена у відсотках до ВВП відображає рівень капіталізації фондового ринку. Капіталізацію можна розглядати як багаторівневий процес оцінки ефективності розвитку усієї національної економіки, який змінюється і модифікується залежно від того, які завдання та проблеми ставляться суб'єктами ринку.

2. Доведено, що капіталізація ринку цінних паперів виконує наступні функції: стратегічну, прогнозну, оцінювальну, розподільну, мобілізаційну, інформаційну, стимулюючу. З огляду на це, капіталізація ринку цінних паперів свідчить про потужність економіки країни та віддзеркалює основні тенденції, які відбуваються в усіх її галузях та сферах.

3. Встановлено, що капіталізація ринку цінних паперів України характеризується низькими обсягами та незначною вартістю операцій з акціями, частка яких на фондовому ринку України у 2018 р. знизилась до 15 %, що вдвічі менше рівня 2014 р. та втричі – 2016 р. Обсяг торгів акціями на ринку цінних паперів у 2018 р. зменшився на 80,84 % порівняно з 2014 р. та становив 79,62 млрд грн. Однак, зменшились обсяги торгів не лише акціями, а й іншими цінними паперами, що призвело до значного скорочення обсягів торгів на фондовому ринку з 2331,94 млрд грн до 590,58 млрд грн. Зменшення обсягу торгів відбулося у зв'язку з процедурою очищення фондового ринку та підвищення прозорості біржового сегменту.

4. Виявлено, що значне скорочення обсягів операцій на ринку цінних паперів, зумовлено зниженням активності на всьому ринку цінних

паперів, зниження їх привабливості для потенційних інвесторів, зменшенням обсягів розвитку економіки загалом (номінальний ВВП) та індексом інфляції.

5. Доведено, що в Україні повинні бути чітко сформульовані пріоритети інтеграції у світовий ринок капіталів. Передусім, вітчизняна система фондового ринку потребує детального вивчення і окреслення нагальних проблем. Зокрема, низький рівень поінформованості та мотивації можливих інвесторів щодо угод на фондовому ринку, низька активність на ринку корпоративних цінних паперів, низький рівень захисту акціонерів та інвесторів, що загалом стримує розвиток всього ринку цінних паперів.

6. Обґрунтовано, що перспективами розвитку фондового ринку України повинні стати: підтримка емісії та поширення державних цінних паперів, які класично характеризуються високою довірою та низьким ризиком, та підвищення рівня корпоративного управління у підприємств-емітентів цінних паперів.

7. Здійснено аналіз рівня рейтингу за національними рейтинговими оцінками АТ "Райффайзен Банк Аваль". За результатами аналізу виявлено, що у 2018 р. серед 78 діючих в Україні банківських установ АТ "Райффайзен Банк Аваль" посів 5 місце за розміром загальних активів (75,5 млрд грн), 5 місце – за розміром залучених коштів клієнтів (52,1 млрд грн), 4 місце – за обсягом виданих кредитів (47,2 млрд грн).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Райффайзен банк «Аваль» 2019: основна інформація, огляд послуг : веб-сайт :URL: <https://finsee.com/aval/> (дата звернення 14.03.2019 р.)
2. Search Global 500. URL: <https://fortune.com/global500/2019/> (дата звернення 14.07.2019 р.)
3. The World Federation of Exchanges publishes 2018 Full Year Market Highlights. The World Federation of Exchanges (“WFE”). URL: <https://focus.world-exchanges.org/statistics/articles/world-federation-exchanges-publishes-2018-full-year-market-highlights> (дата звернення 21.06.2019 р.)
4. Аналітичний огляд ринку: Аналітика та новини фондового ринку. *Українська біржа* : веб-сайт: URL: <http://www.ux.ua/ua/m/12/31733/20191203-analtichniy-oglyad-rinku.aspx> (дата звернення 02.09.2019 р.)
5. Банківська енциклопедія [за ред. С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов]. К. : Центр наукових досліджень НБУ : Знання, 2011. 504 с.
6. Барановський О. І. Загрози фінансовій безпеці фондового ринку. *Фінанси України*, 2016. №3. С. 15-33.
7. Барановський О. І. Сутність і чинники фінансової безпеки фондового ринку. *Фінанси України*, 2016. №1. С. 20-38.
8. Баула О. В., Никитюк Т. Л. Перспективи інтеграції вітчизняного ринку цінних паперів у світовий фондовий ринок. *Економічний форум*, 2015. №2. С. 255-261.
9. Богач Д. С. Сучасний стан фондового ринку України. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту*, 2016. №1. С. 128-136.
10. Глосарій банківської термінології. *НБУ*. веб-сайт : URL: <https://bank.gov.ua/glossary?page=1&perPage=5&search=>(дата звернення 08.08.2019 р.)

11. Голуб А. В., Войтко С. В. Активізація інвестиційної діяльності суб'єктів фондового ринку України. *Актуальні проблеми економіки та управління*, 2018. №12. С. 56-60.
12. Гончаренко Н. І., Кравець М. А. Особливості інституціональної структури фондового ринку Польщі в умовах трансформаційних змін глобального фінансового середовища. *Проблеми економіки*. 2017. №1. С. 8-14.
13. Григораш Т. Ф., Зінченко О. М. Залучення власного капіталу на іноземних фондових ринках через IPO підприємствами України. *Економіка. Фінанси. Право*, 2017. №5. С. 35-39.
14. Данилишин Б. Про що сигналять фондові ринки. *NV.ua*. веб-сайт : URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/pro-shcho-sihnaljat-fondovi-rinki--2505193.html> (дата звернення 28.07.2019 р.)
15. Калач Г. М. Цифрова трансформація фондового ринку. *Науковий вісник Ужгородського університету*, 2018. №2 (52). С. 171-177.
16. Калач Г. М. Цифрова трансформація фондового ринку. *Науковий вісник Ужгородського університету*, 2018. №2 (52). С. 171-177.
17. Калюга О. О. Фондовий ринок, як елемент фінансового ринку. *Теорія та практика державного управління*, 2017. №1. С. 1-5.
18. Кулініч Т. В., Жайворонок І. Р. Аналізування фондових індексів як основних показників розвитку ринку цінних паперів окремих економік світу. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/apr/16480/verstka190736-44-50.pdf> (дата звернення 14.07.2019 р.)
19. Кутузова М. М. Фондовий ринок України в умовах нестабільності світового фінансового середовища. *Молодий вчений*, 2016. №3. С. 115-118.
20. Лаптев В. Г., Білаш А. В. Особливості розміщення корпоративних цінних паперів в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*, 2018. № 23. С. 55-60.

21. Луців Б. Л., Стечишин Т. Б. Фондовий ринок України: правові засади функціонування. *Світ фінансів*, 2017. №4 (9). С. 137-143.
22. Майорова Т. В. Дисбаланси на вітчизняному фондовому ринку та їх вплив на інвестиційний клімат в Україні, 2017. URL: <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/29543/240-243.pdf?sequence=2> (дата звернення 24.05.2019 р.)
23. Макарова Г. С. Визначення сутності категорії «фіктивна капіталізація підприємства». *Вісник НТУ «ХПИ»*, 2015. № 23 (1132). С. 45-52.
24. Москвін С., Раделицький Ю., Самець С., Чемерис Є., Школьник І., & Яцюк Г. Ринок цінних паперів в Україні: значення та перспективи розвитку. *Програмний комітет*, 2018. №1. С. 143.
25. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку : веб-сайт. URL: <http://www.nssmc.gov.ua/> (дата звернення 10.09.2019 р.)
26. Осипов В. І., Крусір Т. О. Сучасний стан фондового ринку України. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*, 2018. Том 18. Вип. 1 (41). С. 184-191.
27. Парфенюк Л.О. Чинники, що визначають обсяги капіталізації ринку цінних паперів України. *Фінансове забезпечення економіки : матеріали студентської науково практичної конференції*, 30 травня 2019 р., Житомир : ЖНАЕУ, 2019. С.142-145.
28. Парфенюк Л.О. Рейтингова оцінка АТ "Райффайзен Банк Аваль». *Всеукраїнська науково-практична on-line конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвячена Дню науки*, 15–17 травня 2019 р., Житомир : ЖДТУ, 2019. С.992.
29. Парфенюк Л.О. Тенденції капіталізації вітчизняного ринку цінних паперів. *Студентські наукові читання: 2019 : матеріали студентської науково практичної конференції*, 20 листопада 2019 р., Житомир : ЖНАЕУ, 2019. С.125-127.

30. Підтверджені рейтинги АО "Райффайзен Банк Аваль". URL: http://standard-rating.biz/rus/rl_raiffaizen-bank-aval,-pao_podtverzhdenu-reitingi-ao-raiffaizen-bank-aval/ (дата звернення 14.07.2019 р.)
31. Про встановлення ознак фіктивності емітентів цінних паперів та включення таких емітентів до списку емітентів, що мають ознаки фіктивності: Положення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 30.05.2017 № 393. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1260-17/sp:max25> (дата звернення 11.09.2019 р.)
32. Руда О. Л. Функціонування фондового ринку України, проблеми та перспективи розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 2015. №6. С. 794-798.
33. Селіверстова Л. С., Адаменко І. П. Особливості розвитку фінансового ринку України. *Інвестиції: практика та досвід*, 2018. №9. С.13-17.
34. Тешева Л. В. Пріоритетні вектори інтеграції фондового ринку України у світовий фондовий ринок. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2017. Вип. 13(2). С. 125-129.
35. Федоронько Н.І., Трачук І.Я. Рушійні процеси розвитку світового фондового ринку. *Економіка і суспільство*, 2017. №9. С.15-19.
36. Фінанси. Бюджет. Податки: національна та міжнародна термінологія: у 3-х т. [за ред. Т.І. Єфименко.] Т. 2. К., 2010. — С.238.
37. Чернова О. В., Королевська А. Г. Стан та динаміка розвитку світового ринку цінних паперів. *Ефективна економіка*. 2014. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2825> (дата звернення 14.10.2019 р.)
38. Шаров О. Європейський фондовий ринок у період глобалізації. *Журнал європейської економіки*, 2018. №1. С. 128-139.
39. Школьник І. О.; Бондаренко Є. К. Структурне моделювання факторів розвитку фондового ринку. *Бізнес Інформ*, 2017. №4. С.126-132.

40. Яворська В. О. Аналіз діяльності фондових бірж на ринку цінних паперів України. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 2017. URL: <http://global-national.in.ua/issue-19-2017/27-vipusk-19-zhovten-2017-r/3463-yavorska-v-o-analiz-diyalnosti-fondovikh-birzh-na-rinku-tsinnikh-paperyv-ukrajini> (дата звернення 28.10.2019 р.)
41. Ярошевська О.В. Капіталізація фондового ринку України: проблеми оцінки і зростання. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 2015. №12. С. 271-273.